

Asia: VN/4163/2023

Valtioneuvoston asetus mikroyhdistysten tilinpidosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kyseessä on helmikuussa 2023 voimaan tuleen yhdistyslain 37 a §:n edellyttämä asetus, joka sisältää tarkemmat säännökset kyseisen pykälän mukaisesta ns. kevyemmän tilinpidon mallista pienimmille, alle 30 000 euron vuosittaisella liikevaihdolla toimiville yhdistyksille, jotka eivät harjoita liiketoimintaa ('mikroyhdistys'). Asetusluonnoksen valmistelleet oikeusministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö arvioivat kevyemmän tilinpidon vähentävän ainakin sellaisten pienten yhdistysten hallinnollisia kustannuksia, jotka eivät saa julkisia tukia eivätkä harjoita luvanvaraista rahankeräystä.

SOSTE on kannattanut pieniin yhdistyksiin kohdistuvien kirjanpitovaatimusten keventämistä osallistuessaan yhdistyslain muutokset valmistelleen Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020-luvulla - työryhmän työskentelyyn sekä aiempiin aihetta koskeviin kansalaiskeskusteluihin ja virallisiin lausuntokierroksiin.

Jaamme Heikki Halilan lausunnoissaan ilmaiseman huolen siitä, ettei kevyemmän tilinpidon mallia onnistuttu laatimaan riittävän selkeäksi ja yksinkertaiseksi, jotta se tulisi laajempaan käyttöön pienyhdistysten keskuudessa. Yhdistyslain 37 a §:n ja ehdotetun asetuksen sääntely on rakenteeltaan etenkin maallikolle vaikeasti sisäistettävää, säännöstekstiä on paljon ja siinä on lukuisia sisäisiä viittauksia sekä viittauksia muihin lakeihin ja asetuksiin.

Kevyemmän tilinpidon käyttöönottoon toki vaikuttaa se, missä määrin yhdistyksillä on käytössä sitä helpottavaa neuvontaa ja palveluita. Lienee kuitenkin odotettavissa, että suurimmalle osalle olemassa olevista pien- ja mikroyhdistyksistä hallinnollisesti kevyin menettelytapa on kirjanpidon laatiminen aiempien vuosien tapaan kirjanpitolain mukaisesti. Uudesta tilinpitomallista lienee hyötyä ennen kaikkea uusille, jäsenkunnaltaan hyvin pienille yhdistyksille, joissa kaikki rahaliikenne tapahtuu yhden pankkitilin kautta ja tiliotteet on yksinkertaista pitää jatkuvasti tai säännöllisesti koko jäsenkunnan nähtävänä yhdistyslain 37 a §:n 6 momentin olettasäännön mukaisesti.

Sääntelyn taustalla vaikuttaa myös yhdistyslain uudistukset valmistelleen työryhmän ehdotus uudeksi toimintaryhmäläiksi, joka jätettiin pöydälle ministeriön jatkovalmistelussa syksyllä 2022. Ehdotettu kevyemmän tilinpidon malli olisi parhaiten vastannut nimenomaan toimintaryhmälain mukaisen määräajaksi rekisteröidyn jäsentensä muodostaman pienyhteisön tarpeisiin.

Pykäläkohtaisia kommentteja asetusluonnoksesta:

Käteiskassaa koskeviin 6-8 §:iin on tehty tarpeellisia muutoksia aiemmasta asetusluonnoksesta 14.2.2023 käydyin TEAMS-keskustelutilaisuuden jälkeen, eikä vähäistä käteiskassaa tarvitse enää täsmäyttää tai tilittää pankkitilille muuten kuin tilikauden päätteeksi.

Asetusehdotuksen 6 §:n 3 momentin mukainen vaatimus siitä, että kassakirjaan pitäisi merkitä, keneltä maksu on saatu, vaikuttaa perusteettomalta. Tällaista vaatimusta ei ole kirjanpitolain mukaan pidettävien käteiskassojen osalta. Käytännössä ei ole mielekästä, että yhdistysten pitäisi tunnistaa jokainen asiakkaansa vaikkapa myyjäisten yhteydessä järjestetyn maksullisen kahvitarjoilun yhteydessä. Asiakkaan yksilöintitietojen merkitseminen kassakirjaan on ongelmallista myös asiakkaan yksityisyyden suojan kannalta. Eryteisesti sosiaali- ja terveysalalla toimii yhdistyksiä, joiden tilaisuuksiin ja toimintaan osallistujat eivät välttämättä halua jättää mitään tietoja osallistumisestaan. Siksi mielestämme pitää välttää sääntelyä, joka edellyttäisi tällaisten tietojen jättämistä. Lieneekin riittävää, että myös nyt ehdotetussa kevyemmän tilinpidon mallissa käteiskassan kirjaukseksi riittää maksutapahtuman peruste maksajaa tarkemmin identifioimatta.

Asetusluonnoksen 11 §:n mukaiseen velkaluetteloon tulee merkitä erikseen lainat ja sitoumukset hallituksen jäsenille pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista annetun valtioneuvoston asetuksen 3 luvun 9 §:n mukaisesti eriteltyinä.

Pien- ja mikroyrityksissä hallituksen jäsenet ovat tavallisesti myös yrityksen omistajia ja heidän yksityistaloutensa ja yrityksen talouden välillä on kiinteä riippuvuussuhde. Yhdistyksen ja sen hallituksen jäsenen välillä vastaavaa suhdetta ei missään tilanteessa pitäisi olla. Yhdistyslain 37 §:n esteellisyyssäännöksen voidaan katsoa myös estävän ainakin valtaosan yhdistyksen ja sen hallituksen jäsenen välisestä varallisuusuoikeudellisista sopimussuhteista. Säännöksen mukaan hallituksen jäsen tai yhdistyksen toimihenkilö ei saa osallistua hänen ja yhdistyksen välistä sopimusta koskevan eikä muunkaan sellaisen asian käsittelyyn eikä ratkaisemiseen, jossa hänen yksityinen etunsa saattaa olla ristiriidassa yhdistyksen edun kanssa.

On vaikea kuvitella sellaista yhdistyksen ja sen hallituksen jäsenen välistä velkasuhdetta, jossa hallituksen jäsenen yksityinen etu ei edes saata olla ristiriidassa yhdistyksen edun kanssa. Eikä sellainenkaan velkasuhde liene mahdollinen, jossa yhdistykselle lainan antanut hallituksen jäsen ei

olisi mitenkään osallistunut asian käsittelyyn tai ratkaisemiseen. Tällä perusteella näkemyksemme on, että erilliset kirjaukset yhdistyksen veloista hallituksen jäsenille eivät ole velkaluettelossa tarpeellisia, koska sellaisia velkoja ei lähtökohtaisesti tulisi olla.

Asetusluonnoksen 13 §:n 3 kohdan mukaan jäsenavointa tilinpitoa noudattavan yhdistyksen tulisi vuosikoonnissaan antaa selvitys tilinpidon jäsenavoimuuden toteutumisesta tilikauden aikana. Tämä kirjaus jättää avoimeksi sen, mitä kyseisen selvityksen tulisi pitää sisällään. Riittääkö selvitykseksi esimerkiksi se, että tilinpito on ollut jäsenten nähtävänä yhdistyslain 37 a §:n 6 momentin mukaisella tavalla? Mitä tarkoitusta tällaisen selvityksen tekeminen palvelee?

Asetusluonnoksen 14 §:n voimaantulosäännöksen 3 momentti vaikuttaisi olevan ristiriidassa pykälän kahden aiemman momentin kanssa. Momentin mukaan mikroyhdistys saa soveltaa tätä asetusta kirjanpitoon sinä tilikautena, joka on kulumassa, kun asetus tulee voimaan. Kuitenkin asetusta voi soveltaa ensimmäisen kerran sillä tilikaudella, joka alkaa 1. päivänä heinäkuuta 2023 ja asetuksen on tarkoitus tulla voimaan ennen tätä ajankohtaa. Koska asetus vain täydentää yhdistyslain 37 a §:n säännöstä, lienee tarkoituksenmukaista kirjata asetuksen voimaantulosäännös vastaavalla tavalla kuin se on kirjattu kyseisen yhdistyslain pykälän osalta.

Metsätähti Patrik
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry